

1. ועד משפחות אל שוהדא (חללי) אוקטובר 2000, באמצעות היו"ר ד"ר מחמוד יזבק
2. עדאלה- המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
באמצעות עו"ד חסן ג'בארין ו/או ג'מיל דקואר ו/או ארנה כהן
ו/או מרוואן דלאל ו/או ג'דיר ניקולא ו/או סוהאד חמוד
מעדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
ת.ד. 510 שפרעם 20200 טלפון: 9501610 - 04, פקס: 9503140 - 04

העותרים

- נ ג ד -

1. עוזי לנדאו, השר לביטחון פנים

המשרד לביטחון פנים, ת"ד 18182, ירושלים 91181

2. מפכ"ל משטרת ישראל

3. בנצי סאו

המטא"ר, שייך-ג'ראח, ירושלים.

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי המופנה כנגד המשיבים 1, ו- 2 והמורה להם לבוא וליתן טעם:

1. מדוע לא להשעות את המשיב מס' 3 מתפקידיו במשטרת ישראל עד פרסום המסקנות הסופיות של ועדת החקירה הממלכתית לחקר אירועי אוקטובר 2000 בראשות כב' השופט אור (להלן: ועדת אור);

2. ולחילופין, מדוע לא להקפיא את העלאתו של המשיב מס' 3 לדרגת תת-ניצב שבוצעה ביום 16/4/001 וזאת עד פרסום המסקנות הסופיות של ועדת אור.

בקשה למתן צו ביניים

כב' בית המשפט מתבקש להורות למשיבים 1 ו- 2 להקפיא את העלאתו של המשיב מס' 3 לדרגת תת-ניצב במשטרת ישראל ו/או להורות לו להמנע מלשאת את דרגת תת-ניצב במשטרת ישראל, וזאת עד למתן החלטה סופית בעתירה זו.

א. בקשה זו נסמכת על העובדות כפי שיפורט להלן בחלק העובדתי המהווה חלק בלתי נפרד מבקשה זו, ואשר לפיהן העלאתו של המשיב מס' 3 לדרגת תת ניצב גורמת נזק ציבורי אדיר לשלטון החוק ומוסדות המשפט ובמיוחד לוועדת אור, היושבת בימים אלה על המדוכה.

ב. הוצאת הצו לא תגרום נזק כלשהו לתפקודה היומיומי של משטרת ישראל, היות ואין המדובר בצו כנגד שינוי תפקיד אלא בהעלאה בדרגה. לעומת זאת, אי העלאתו בדרגה של המשיב מס' 3 לא תמנע ממנו למלא את התפקיד לו מונה. אולם, העלאתו בדרגה תפריע לתפקודה של ועדת אור בשל הפגיעה באמון הציבור בה, כמו גם במשטרת ישראל.

ואלה הם נימוקי העתירה:

מבוא

1. העותר מס' 1 הינו ועד המאגד את משפחות שלושה עשר הצעירים שנורו ונהרגו מאש כוחות המשטרה באירועי אוקטובר 2000 בישראל. יו"ר הוועד הינו ד"ר מחמוד יזבק, תושב נצרת ומרצה באוניברסיטת חיפה. הוועד הינו בהליכי רישום כעמותה.

2. העותרת מס' 2 הינה עמותה רשומה כדין בישראל שמטרתה קידום זכויות המיעוט הערבי בישראל, והיא מייצגת, במישור המשפטי, את ועדת המעקב העליונה לענייני הערבים בישראל בכל הקשור לאירועי אוקטובר 2000.

3. המשיב מס' 3 הינו קצין משטרה אשר היה מח"ט מג"ב הצפון ופיקד על כוחות המשטרה (לרבות משמר הגבול) בימים הראשון והשני לאוקטובר 2000 באום אל פחם ובכפר ג'ת שבמשולש, שבהם נהרגו ארבעה צעירים ועשרות נפצעו מירי כדורים חיים וקליעים מצופים גומי. הוא העיד בפני ועדת אור על מעורבותו באירועי אום אל פחם וכפר ג'ת. ביום 16/4/2001 הועלה לדרגת תת-ניצב על ידי המשיב מס' 1.

4. ביום 17/4/2001 פורסם בעיתונות ובתקשורת על העלאתם של המשיב מס' 3 ומשה ולדמן, ממ"ר העמקים, לדרגות תת-ניצב ביום 16/4/2001 על ידי המשיב מס' 1, בהמלצת המשיב מס' 2. בפרסומים צויין, כי נושא העלאתם בדרגה של קציני משטרה אלה, שהוסתר מהציבור, הוקפא על ידי השר הקודם בשל מעורבותם באירועי אוקטובר.

5. עיתון "הארץ", למשל, דיווח ביום 17/4/2001 באלו המילים: "קידום של שני קצינים במשטרה, הוסתר מהציבור, עד שהפך סופי, כדי למנוע ביקורת ועתירות לבג"צ. השניים, משה ולדמן ובנצי סאו, שאתמול הוענקו להם דרגות תת-ניצב, היו מפקדים בכירים באירועי אוקטובר. לאחר שהשר לביטחון הפנים הקודם, בו עמי, החליט להקפיא את קידומם, החליט השר לביטחון פנים, עוזי לנדאו לקדםם." בנוסף לכך דווח על הצהרותיו של המשיב מס' 1 עת העלאתם בדרגות של שני הקצינים, כי "זו היתה טעות חמורה להקים את ועדת החקירה... קיבלתי בעיה, פתרתי אותה, והכל הסתדר."

6. ביום 18/4/2001 פורסמה בעיתון "הארץ" עוד ידיעה תחת כותרת "השר לנדאו: אני לא מחויב לקבל מסקנות ועדת אור" ולפיה מציין המשיב מס' 1 בין היתר כי, "הסיבה האמיתית להקמת הוועדה היתה סיבה פוליטית של ראש הממשלה הקודם..."

ע/1: הידיעה מעיתון "הארץ" מיום 17/4/2001, והידיעה מיום 18/4/2001.

7. מייד לאחר פרסום הידיעה על החלטתו והתבטאויותיו של המשיב מס' 1, פנתה העותרת מס' 2 ביום 17/4/2001 אל היועץ המשפטי לממשלה ודרשה, בין היתר, להורות למשיב מס' 1 על הקפאה מיידית להחלטתו בעניין העלאתם בדרגות של המשיב מס' 3 ומר ולדמן, וכי היועץ המשפטי לממשלה יפרסם הוראה לכל שרי הממשלה לפיה "אין לעשות כל מעשה שיש בו כדי להטיל ספק ו/או לפגוע בלגיטימיות של ועדת אור".

8. ביום 19/4/2001 התקבלה באמצעות פקס תגובתו הראשונית של היועץ המשפטי לממשלה ובה צוין, בין היתר, "ביקשנו את התייחסות המשרד לביטחון פנים לטענות המועלות במכתבך. עם קבלת תגובתם, נשיבך".

ע/2: הפנייה אל היועץ המשפטי לממשלה מיום 17/4/2001, ואת תגובתו הראשונית של היועץ המשפטי לממשלה.

9. עתירה זו מתייחסת לעניינו של המשיב מס' 3 ולא מתייחסת, בשלב זה, לעניינו של מר ולדמן. הסיבה היחידה לכך חוזרת לעובדה שהמשיב מס' 3 העיד בפני ועדת אור בכל הקשור למעורבותו באירועי אוקטובר, נאספו לגביו עדויות שונות ומפורטות, הפרוטוקולים של הדיונים הפומביים פורסמו, והעדויות שלא פורסמו במועד נמסרו כדין לעותרים ביום 22/4/2001, דבר שאיפשר הצגה של ראיות מינהליות מבוססות התומכות בסעדי עתירה זו. לא כך בעניינו של מר ולדמן שטרם התקבל לידי העותרים מכלול הראיות המינהליות בעניינו שניתן לצרפן לעתירה זו. עם זאת, העותרים שומרים לעצמם את הזכות להגיש עתירה נוספת ו/או לבקש תיקון עתירה זו ברגע שיקבלו לידיהם כל הראיות המינהליות המתייחסות ישירות למעורבותו של מר ולדמן באירועי אוקטובר 2000.

10. עתירה זו מבססת את הטענות בדבר קבלת סעדיה בשני מישורים: המישור הראשון מתייחס לכלל הראיות המינהליות הרצ"ב אשר מעידות באופן ברור ביותר, כי שיקול הדעת המקצועי של המשיב מס' 3 מהווה סכנה מוחשית לשלום הציבור, ובכל מקרה הן מצביעות על כך שהחלטת המשיב מס' 1 המבטלת החלטתו הקודמת של השר הקודם והמורה על קידומו של המשיב מס' 3 הינה החלטה בלתי סבירה בדרגה הקיצונית ביותר.

11. לביסוס טענה זו יוכיחו העותרים בחלק העובדתי של עתירה זו ובהתבסס על הראיות המינהליות, כי:

א. על אף שהמשיב מס' 3 היה המפקד האחראי על כל כוחות המשטרה ומשמר הגבול באיזור ג'ת אום אל פחם, בימים הראשון והשני לאוקטובר 2000 והוא שנתן את הוראות הפתיחה באש לפקודיו, הוא הפגין, במהלך עדותו בפני ועדת אור, חוסר ידיעה בסיסית לנוהל הוראות פתיחה באש של משטרת ישראל;

ב. על אף שבאיזור פיקודו של המשיב מס' 3 נורו ונהרגו ארבעה צעירים, אשר ניתוחי הגופות שלהם מצביעים על פגיעות המנוגדות בעליל לנוהל הוראות הפתיחה באש של משטרת ישראל, הוא העיד שאינו יודע מאומה על נסיבות ההרג של הארבעה;

- ג. כי המשיב מס' 3, ביחד עם מפקד המחוז הצפוני של משטרת ישראל, הביאו צלפים לפיזור ההפגנות באום אל פחם בניגוד להוראות פתיחה באש;
- ד. כי המשיב מס' 3 הוא שנתן הוראה בקשר לצלפים לירות לעבר המנוח אבו ג'ראד שבעקבותיה נהרג המנוח מפגיעה בראשו;
- ה. כי המשיב מס' 3 הוא שנתן הוראות לפקודיו באום אל פחם על דעת עצמו ובניגוד מוחלט לדעתם של מפקדיו אשר הובילה בסופו של דבר לסיכון חיי בני אדם באופן ממשי ביותר;
- ו. וחמור לא פחות הוא שעדותו בפני ועדת אור נסתרה בעליל על ידי עדויות פקודיו בדברים מהותיים ביותר שמערערים על הצהרתו בפני ועדת אור בדבר מתן עדות אמת. פירוט הראיות המנהליות מעלה חשש כבד שענייננו מהווה חזרה לפרשת "קו 300" בכל הקשור למתן עדות שקר בפני ועדה ציבורית.
12. המישור השני של הטיעונים מתייחס לסוגיית הפגיעה בשלטון החוק ובאמון הציבור במוסדות שיפוטיים ובמערכת אכיפת החוק, כתוצאה הציבורית של החלטת המשיב מס' 1. קידומו של המשיב מס' 3 יחד עם התבטאויותיו של המשיב מס' 1 בדבר מעמדה הציבורי של ועדת אור, שליוו את טקס ההעלאה בדרגה, יוצרים אפקט ציבורי שעלול לערער אחר הלגיטימיות של ועדת אור. במילים אחרות, יש בו אקט של דלגיטימציה לועדת אור, שהרי כאשר ידוע לכל, כי המשיב מס' 3 עלול לקבל הודעת אזהרה מועדת אור לאור העדויות כנגדו, ומסיבה זו נמנע השר הקודם מלקדם אותו; כאשר המשיב מס' 1 מצהיר, בפני כולי עלמא שהקמת ועדת אור היתה טעות מלכתחילה, ובמיוחד כאשר הקידום מתבצע בסתר, הציבור בכלל מקבל מסר שלילי בדבר לגיטימיות עבודת ועדת אור, והשוטרים בפרט מקבלים מסר שיש בו זלזול בעבודתה ובמסקנותיה העתידיות של ועדת חקירה ממלכתית החוקרת נושא ציבורי בעל חשיבות גדולה. הדברים מקבלים משנה תוקף כאשר הם יוצאים מאישיות רשמית ובמיוחד כשהמדובר בשר שהוא המופקד על המשרד לביטחון פנים, קרי אחראי על משטרת ישראל.
13. קיצוניותה של החלטת המשיב מס' 1 מתבטא בכך שהיא פוגעת בכל מערכות שלטון כחבר פיפיות, כאשר להב אחד שלה פוגע באמון הציבור במשטרת ישראל, והלהב האחר פוגע באמון הציבור בוועדת אור בגלל "שקמה בטעות וממניעים פוליטיים".

שיקול דעתו המקצועי של המשיב מס' 3 המסכן את שלום הציבור

14. אירועי אוקטובר 2000 החלו ביום הראשון לאוקטובר שבו הוכרז על שביתה כללית ביישובים הערבים בישראל. בחלק מיישובים אלה קוימו תהלוכות, עצרות והפגנות. בחלקם היו עימותים בין האזרחים לבין כוחות המשטרה. ביום זה נהרגו שלושה אזרחים: שני צעירים מאום אל פחם מוחמד ג'בארין ואחמד ג'בארין, והמנוח ראמי ג'ירה מכפר ג'ית. הידיעה על הריגת שלושת הצעירים הגיעה לשאר היישובים הערבים והובילה להחמרת ולהידרדרות המצב ביום השני לאוקטובר. ביום השני לאוקטובר נהרגו עוד שמונה צעירים

ערבים אחד באום אל פחם, שניים בנצרת, שניים בסכנין, שניים בעראבה, ואחד בכפר כנא. ביום השלישי נהרג צעיר מכפר מנדה, ובערב יום הכיפור נהרגו עוד שני צעירים מנצרת.

15. המשיב מס' 3, מח"ט מג"ב הצפון, פיקד על כוחות המשטרה ומשמר הגבול בימים 1 ו-2 לאוקטובר 2000, באום אל פחם ובכפר גית שבמשולש, שבהם נהרגו ארבעה צעירים ביומיים אלה. ביום 12/3/001 העיד המשיב מס' 3 בפני ועדת אור על מעורבותו ביישובים אלה:

"השופט תאודור אור: כן, מה היה הקשר שלך לאום אל פחם וגית באירועים שאירעו ב 1 ו-2 באוקטובר?
בנצי סאו: אני פיקדתי על כוחות משמר הגבול, על כוחות המשטרה שפעלו בגזרה זו."

ע/3: פרוטוקול הדיון בה נשמעה עדותו של המשיב מס' 3 בפני ועדת אור מיום 12/3/001 עמ' 307.

ע/3א: עדותו של המשיב מס' 3 שנגבתה ע"י תחקירן ועדת אור, מר אלכס אור, ביום 14/12/2000.

16. כוחות המשטרה הגיעו לשני היישובים האלה על מנת לפזר את המפגינים. המשיב מס' 3 ציין בפני ועדת אור שהוא היה האחראי הישיר על השימוש באמצעים נגד המפגינים, וכך הוא אמר בעמ' 314 לפרוטוקול:

"בפקודות המקדימות שניתנו למפקדי הגזרות, אני הנחתי את מפקדי הגזרות, מעבר להוראות השימוש באמצעי פיזור יש את המדיניות שלי ובמדיניות שלי שימוש באמצעים יהיה אך ורק כאשר מפקד הכוח יעלה מולי ויקבל את אישורי."

ברור שבתור האחראי הישיר על מתן הוראות בשימוש באמצעי פיזור מתבקש מהמשיב מס' 3 ידע ובקיאיות בהוראות ובנהלים הכתובים של משטרת ישראל. האם אכן כך?

ראו: ע/3 עמ' 314.

17. הנוהל המשטרתי מס' 90.221.012 בדבר "הטיפול המשטרתי בהפרות סדר והפגנות" קובע בפרק ד' את "עקרונות הטיפול המשטרתי במקום ההפגנה סמכויות והפעלת אמצעים". בפרק זה מפורטים כלל העקרונות המנחים בדבר השימוש באמצעים. העיקרון המנחה הינו, כי הפעלת הכח תעשה כאמצעי אחרון ובאופן מדורג. במקום שההתנגדות היא אקטיבית יופעל כח בהתאם לנדרש החל מפינוי בלא שימוש באמצעים, וכלה בשימוש באמצעים (גז, קליעים מצופים גומי) הכל תוך שמירה על עקרון המידתיות. הנוהל מחייב קודם לפיזור התפרעות ליתן אזהרה באמצעות כריזה הולמת. לגבי השימוש בגז מדמיע צוין בנוהל, כי יעשה שימוש בגז מדמיע בהפרות סדר חמורות המסכנות את שלום הציבור, וכשאין באמצעים הפחותים בחומרת שבידי המשטרה כדי לאפשר החזרת הסדר על כנו. האמצעי החמור ביותר הוא ירי קליעים מצופים גומי, ולפי הנוהל הוא יעשה בקיום תנאים מצטברים אלה: (א) חשש ממשי לפגיעה בחיי אדם; (ב) אין באמצעים הפחותים בחומרתם כדי למנוע את הסכנה לשלום הציבור; (ג) השימוש באמצעי זה אינו מסכן אנשים תמימים; (ד) הפעלת האמצעי תעשה אך ורק על ידי מי שעבר הכשרה מתאימה בנושא זה. הנוהל מדגיש שירי בקליעים מצופים גומי יעשה בהתאם לכללי הבטיחות, כי טווח הירי של קליעים מצופים גומי המינימלי הינו 40 מ', כי חל איסור חמור לירות בטווח שמתחת ל-40 מ', כי ירי מתחת

לטווח זה עלול לגרום להרג... אין לירות לטווח מעבר ל- 60 מ'... אין לכוון לעבר ראשו של המתפרע... נקודת הכינון הינה פלג גוף תחתון.

ע/4: "משטרת ישראל נוהלים" עמ' 12-18.

18. מהו הידע והמומחיות, על כן, של המשיב מס' 3 בדבר השימוש באמצעים ופיזור הפגנות כמי שנותן הנחיות ותדריכים לפקודיו? שאלה זו עלתה בפני ועדת אור, והתברר שהמשיב מס' 3 לא יודע דבר לגבי טווח הפיזור של קליעים מצופים גומי, שהוא פרט רלוונטי וחיוני לצורך קביעת נקודת הכינון. להלן השאלות שהוצגו בדיון הועדה בנושא זה:

"השופט תאודור אור: אתה יודע לגבי ירי גומי מה הטווח שבו מתפזרים הכדורים בירי, למשל, מחמישים מטר?...
בנצי סאו: אני, ברשותך, יכול להשיב על הוראות שאני נתתי, על הוראות הבטיחות. אם אתה רוצה לקבל פירוט על פיזור לפי טווחים, אני מציע שהוועדה תזמן עד מומחה.
השופט תאודור אור: אני מציע שאתה תנסה לענות על השאלה אם אתה יודע או לא יודע.
בנצי סאו: אינני עד מומחה אדוני.
השופט תאודור אור: התשובה היא שאתה לא יודע?
בנצי סאו: לא יודע.
...
השופט תאודור אור: בסדר התשובה היא שאתה לא יודע."

ראו ע/3: עמ' 331-332.

19. לא זו בלבד. גם פקודיו של המשיב מס' 3 ששימשו כמפקדי כוח, ולדבריהם, הם תודרכו והונחו על ידי המשיב מס' 3, העידו על בורות בשימוש באמצעים. סעיד אבו ריש, למשל, היה מפקד הכוח שנשלח על ידי המשיב מס' 3 לכפר ג'ית שבמשולש, ששם נהרג המנוח ראמי ג'רה מירי קליעים מצופים גומי. אבו ריש היה סגן מפקד פלוגה מ"ד במשמר הגבול. בעדותו בפני ועדת אור הוא ציין שקיבל תדרוך והנחיות מהמשיב מס' 3 בדבר השימוש באמצעים, וכי הוא היה בקשר ישיר עם המשיב מס' 3 עת שהותו בגזרת ג'ית. עדותו של אבו ריש מעידה על חוסר ידע בסיסי בשימוש באמצעים המסוכנים:

"השופט תאודור אור: מאיזה מרחק מינימלי מותר לירות כדורי גומי?
סעיד אבו ריש: ממרחק של 70 מטר או יותר.
השופט תאודור אור: 70 מטר?
סעיד אבו ריש: כן."

ע/5: פרוטוקול הדיון של ועדת אור מיום 19/2/2001, עמ' 83.

20. חוסר הידע והבקיאות בשימוש באמצעים, ובמיוחד בירי קליעים מצופים גומי, הביא להריגתו של ראמי גרה מכפר ג'ית. לפי דו"ח הנתיחה הרצי"ב הוא נורה בעינו כאשר עמד מאחורי חומה, ורק חלק גופו העליון בלט, וממרחק של 15 מ' מהיורה שקיבל הוראות מאבו ריש. ירי המנוגד באופן הברור והגלוי לכל הוראות הפתיחה באש. אבו ריש מאשר בפני חברי ועדת אור שהוא קיבל אישורים ממפקדיו, היינו המשיב מס' 3, עבור הירי שהוא תוצאה של פעולה יזומה מאושרת. כשנשאל אבו ריש על ביצוע הירי והסכנה הקטלנית הטמונה בו ממרחק כזה, נתן תשובה מבולבלת, אך לבסוף אישר שהירי היה מסוכן:

"השופט תאודור אור: כן, אז אני שואל אותך, בהנחה שירו ממקום הזה, המקום הזה, ובהנחה שזה 15 מ', אז כאן אפשר היה

לירות, לפי הערכתך כמפקד, רק אם הייתה סכנת חיים.
האם ברור לך שלירות מפה לכאן הייתה סכנה של
פגיעה קטלנית?

סעיד אבו ריש :
השופט תאודור אור :
השופט תאודור אור :
סעיד אבו ריש :
השופט תאודור אור :
סעיד אבו ריש :

צד המנוח? זאת אומרת, למנוח? לא מצד השוטר?
וודאי...
לא זה מה ששאלתי אותך...
אני מניח... הפגיעה היא מטווח קצר, היא מסוכנת.
היא מסוכנת?
היא מסוכנת."

ע/5 : עמ' 87, 89.

ע/6 : חוות דעת מומחה מטעם המרכז הלאומי לרפואה משפטית המאשרת, כי פגיעתו של ראמי
גרה היתה תוצאה של יריית קליע מצופה גומי בעינו השמאלית.

21. בנוסף לכך, בגזרת אום אל פחם, ששם נכח פיזית המשיב מס' 3 ולדבריו הוא נתן הוראות
והנחיות ישירות לפקודיו בדבר השימוש בירי קליעים מצופים גומי ואישר זאת למפקדי
הכוח לפני השימוש, נהרגו כאמור ביום הראשון לאוקטובר אחמד ג'בארין ומוחמד ג'בארין
מירי קליעים מצופים גומי. חוות הדעת של מומחה מטעם המרכז הלאומי לרפואה משפטית
מסכמת כי מותו של אחמד ג'בארין נגרם מנזק חמור למוח בעקבות חדירת קליע מצופה
גומי גלילי לסינוס הספנוידאלי. בחוות הדעת עבור מוחמד ג'בארין צוין כי מותו נגרם מהלם
תת נפחי בעקבות מעבר קליע דרך האגן עם קרע בעורק ווריד הכסל. חוות דעת אלה
מצביעות בבירור, כי הירי נעשה בניגוד להוראות וגם מטווחים מסוכנים.

ע/7 : חוות דעת מומחה בעניין ניתוח גופתו של המנוח אחמד ג'בארין.

ע/8 : חוות דעת מומחה בעניין ניתוח גופתו של המנוח מוחמד ג'בארין.

22. מומחיותו ובקיאותו המוגבלת ביותר של המשיב מס' 3 אינה נוגעת לשימוש המסוכן בירי
קליעים מצופים גומי, אלא לאיסורים המוחלטים בנהלים של המשטרה בדבר פיזור
מפגינים. ביום השני לאוקטובר 2000, לאחר היום הראשון הקטלני שבו נהרגו שלושה
בגזרתו של המשיב מס' 3 (שניים באום אל פחם ואחד בג'ת) ובסמוך לשעה 06:00 בבוקר
הביאו הממ"ז והמשיב מס' 3 צלפים מיחידת הימ"מ בכדי לעשות בהם שימוש בפיזור
המפגינים. מהעדויות של הצלפים בפני ועדת אור מתברר שהם אכן ירו אש חיה לעבר
מפגינים לפי הוראות של המשיב מס' 3 והממ"ז.

23. כידוע, הירי של הצלפים הינו ירי חי, וכי אין בנהלים של משטרת ישראל ובפרק ד' המתייחס
לפיזור מפגינים היתר כלשהו לשימוש בצלפים או בירי חי. הנוהל היחיד שמתייחס לשימוש
בירי חי (ולא צלפים) הוא נוהל מס' 90.221.065 והוא נועד לשימוש במצבים של מעצר חשוד
בביצוע פשע מסוכן, והגנה עצמית. ובמקרה של התפרעויות מותר, לפי נוהל זה, רק ירי
באוויר בלבד. ובכל מקרה, לפני ביצוע ירי באוויר צריכה להינתן אזהרה בקריאה בקול רם.

24. ואולם, הצלפים העידו שהם קיבלו הנחיות לירות אש חיה לכיוון הרגל במי שהשתמש בקלע
דוד, דבר שאין לו אחיזה כלשהי בהוראות הכתובות. הירי במקרה זה בוצע ביוזמת
ובמתכוון על מנת לפגוע. מפקד צוות הצלפים שהיה באירוע והמכונה ר' העיד בפני ועדת אור
ביום 22/2/2001, כי תחילה הונחו הצלפים לפגוע במי ששתמש בנשק חם אך כשהתברר
שאין שימוש בנשק חם מטעם המפגינים, ההוראות השתנו וכוונו נגד שאחז ברוגטקה :

"המכונה ר': .. זיהו לנו מחזיקי רוגטקות שסיכנו את השוטרים שהיו ממש קרובים לאזור, בקשו מאתנו לפגוע להם בחלק התחתון של הרגל.

השופט תאודור אור: כן, כמה יריות אתם יריתם באותה הזדמנות, הצוות שלך?

המכונה ר': מדויק אני לא זוכר אבל בסביבות ה-20."

יצוין, כי מעולם לא היה שימוש בצוות צלפים בפיזור הפגנות בתחום הקו הירוק, ומעולם לא אושר בנהלים כלשהם המתייחסים לפיזור הפגנות בישראל. לא למותר לציין, כי השימוש בירי צלפים נגד אזרחים, נושא בתוכו היבטים פליליים אסורים המתבטאים בידיעה ובכוונה לפגוע מרחוק במי שלא מסכן את היורה. עם זאת, המשיב מס' 3 ראה לנכון לעשות את השימוש בירי צלפים נגד אזרחים מפגינים הנמצאים בגזרתו ובאחריותו הישירה. מפקד יחידת הצלפים העיד שזה היה המקרה הראשון שהוא התבקש לבצע ירי חי נגד מפגינים אזרחים:

"השופט תאודור אור: האם היה לך מקרה קודם בגבולות הקו הירוק שהייתה הפגנה והייתה הוראה לירות במפגינים, לפני המקרה הזה?

המכונה ר': לא, לא יצא לי להיות באירוע כזה."

ע/9: פרוטוקול הדיון של עדות הצלפים מיום 22/2/2001, עמ' 41-42.

25. לא זו בלבד. הירי החי בוצע גם ללא אזהרה או כריזה מקדימה דבר שהיה יכול למנוע במידה מסוימת פגיעות מיותרות בחיי אדם. השופט אור, יו"ר הועדה ניסה לברר פרט מהותי זה עם הצלפים:

"השופט תאודור אור: סליחה, קודם שהתחילו היריות, האם הייתה איזה שהיא כריזה, אזהרה בכרוז או איך שהוא, ברמקול, שעומדים לירות?

המכונה י': אני לא זוכר

השופט תאודור אור: תנסה להיזכר, אני מציע שתנסה להיזכר. האם היה איזה כריזה, פנו לציבור, אמרו שעומדים לירות כדורים? טוב, אני יכול לעזור לך, מפקד המחוז אומר שלא היה, אז אולי זה עוזר?

המכונה י': לא, אני אמרתי שאני לא זוכר כזה דבר. כבודו, אם הייתי זוכר, אין לי בעיה להגיד."

לגבי האחריות הישירה של ביצוע הירי, השופט אור שאל:

"השופט תאודור אור: "טוב. בזמן הירי, אתה יודע מי מהמפקדים שהיו בשטח, מי אתה ראית?"

...

המכונה י': כן, היה מפקד המחוז והיה מפקד החטיבה של מג"ב אדוני.

השופט תאודור אור: אתה מכיר את שמו, אם אני אגיד לך את שמו אתה יודע, בנצי?

המכונה י': כן, אדוני."

ע/9: עמ' 58-59.

26. לא רק שהמשיב מס' 3 לא פעל לפי ההוראות בגזרה שלו, והוא סיכן את חיי בני אדם, אלא לפי העדויות, ההרוג הרביעי באום אל פחם נורה ונהרג מירי הצלפים בעקבות הוראה ישירה מטעם המשיב מס' 3. לפי חוות דעת מומחה מטעם המרכז הלאומי לרפואה משפטית נורה המנוח אבו ג'ראד בחזהו מאש חיה בתאריך 2/10/2000. מפקד כוח בשם פריד דגש שהיה

בגזרתו של המשיב מס' 3 העיד על מעורבותו האישית של המשיב מס' 3 בירי זה, כפי שעולה מהעדויות אותה מסר בפני תחקירני הוועדה ואשר הוקראה לאישור על ידי יו"ר הוועדה:

"השופט תאודור אור: "בשלב מסוים של הירי אני הייתי ליד בנצי הממ"ר ושמעתי שהוא דיבר עם עמי מועלם על בחור רעול פנים מקלע, הוא כיוון את עמי היכן הבחור הזה עומד, וידא כי עמי מזהה את אותו אדם שהוא מתכוון אליו, ואז בנצי הממ"ר נתן הוראה לעמי שיורה לצלפים לירות על אותו בחור. השיחה הזו בין הממ"ר לעמי, התנהלה בקשר, אותו בחור שבנצי הדריך אותם לגביו, אני חושב שעמד על הכביש הפנימי ליד שביל שעולים לגבעה, השביל הזה בעצם מוביל למחפורת ואני חושב ככה, כי כאשר נשמעו יריות ראיתי בחור שם וראיתי אנשים רצים לשם ומרימים בן אדם ולוקחים אותו לרכב".

פריד דגש:

ע/10: פרוטוקול דיון מיום 19/3/001 עמ' 763.

27. לפי עדותו של מיטל קוניו, מפקד במג"ב, הצעיר שנורה במקרה שתואר לעיל היה אחד מההרוגים:

"השופט תאודור אור: אני אקריא לך בדיוק את הדברים שאמרת בהודעה ותאשר לי אם זה נכון. אתה עונה ככה לשאלה "אני זוכר שראיתי באזור המכתש בחור עם גופיה לבנה על הפנים כשהוא זורק רוגטקה וראיתי שצלף של הימ"מ פגע בו... שמעתי אח"כ שהוא אחד מההרוגים..."

מיטל קוניו:

ע/10: עמ' 799.

ע/11: חוות דעת מומחה בדבר ניתוח הגופה של המנוח אבו ג'ראד.

28. לא רק שבאמצעות ידו הארוכה, יורה המשיב מס' 3 אש חיה, והוא לא מורה על פינוי פצועים או הרוגים, ולא מביא אמבולנסים להובלת קורבנותיו, אלא הוא שולח את פקודיו לפעולות ללא אמצעים כלשהם מלבד קליעים מצופים גומי, על אף שכל מפקד סביר במקומו היה חייב לצפות שהתוצאה של הפעילות עלולה להיות קטלנית, כפי שאכן קרה. המשיב מס' 3 הורה לאבו ריש לפנות לכפר ג'ת בכדי "לפזר מתפרעים" כאשר לא היה בידי אבו ריש מלבד קליעים מצופים גומי:

"סעיד אבו ריש: קודם כל, לפני זה אנחנו קיבלנו הנחיות לפזר התקהלויות... לא היו לנו אמצעי גז בכלל, היו לנו אמצעי גומי, גם האמצעים היו מעטים, והנחיות מפורשות מהבוקר של מפקד החטיבה, מפקד המחוז, לפזר את ההפגנות..."

השופט תאודור אור: סליחה, כשאתה אומר היו כדורי גומי, זה היה האמצעי היחיד באותו שלב?

סעיד אבו ריש: האמצעי היחיד בלבד באותו שלב, גז לא היה לנו.

...

השופט תאודור אור: לא היה ברשותך גז?

סעיד אבו ריש: לא היה ברשותי גז...".

ע/5: עמ' 79-80.

29. מעבר לנושא הפתיחה באש והסכנה הקטלנית הטמונה בו, שיקוליו של המשיב מס' 3 בפעילות המבצעית באירועי אום אל פחם הסלימו את המצב, גרמו להרג של אזרחים, סיכנו את חיי התושבים ואף היוו סכנה על השוטרים עצמם. דוגמה מובהקת לכך שהתגלתה בעדויות בפני ועדת אור היא שהמשיב מס' 3 הורה לכוחות משטרה להכנס לאום אל פחם ולהשתלט על בתים ובכלל זה הבית שנקרא בדיונים "הבית האדום" הנמצא בתוך שכונה הקרובה לפאתי אום אל פחם. התוצאה היתה עימותים מיותרים בין הצעירים לבין השוטרים שבעקבותיה נהרגו אחד מחמד ומוחמד ג'בארין. התברר גם שהנחיות הממ"ז היו ברורות בעניין ואסרו על הכניסה לבית האדום, וזאת לאור ניסיון קודם ב-1998. אמנם המשיב מס' 3 ניסה להסביר את הוראתו ב"שיקולים מבצעיים" אך חברי ועדת אור הוכיחו לו שמפקדיו הם אלה שהתייחסו לסוגייה זו וציינו את הסכנה הטמונה בה:

אני אומר לך למה אני שואל את השאלה. נחקר בעניין זה הממ"ז. הוא בעדותו התייחס אחרת לעלייה לבית האדום וכשהוא נשאל ברמת העיקרון האם זה נכון לתפוס את הבית האדום, אז תשובתו הייתה: 'לא התכוונתי בשום שלב לתפוס את הבית הזה או כל בית אחר, שלא כמו באירועי 98, הנחיותי היו להמנע מכניסה לכפר. שאלה לגבי בית זה או אחר אינה רלוונטית'. שאלה: 'מתשובתך זו אני מבין שאם נתפס הבית האדום זה בניגוד להנחיותך?' תשובה: 'אמת ושלא ידעתי'. ואני שואל אותך, אתה מדבר בלהט כדבר ברור שצריך (לא ברור). מבחינה מבצעית אני לא מנסה להתווכח איתך, רק מנסה להציג לך שיש תיזה נגדית אחרת שאומרת שברגע שאתה נכנס לאזור שבו יש יישוב שבו נמצאים אנשים, אז אתה מעביר אולי את המוקד של ההפרעות או המהומות וכו', אבל בדיעבד זה הוברר שאלה שהיו בבית האדום (השוטרים-ח.ג.) משכו אליהם אבנים וכו'."

"תאודור אור:

ראו ע' 3: עמ' 320.

30. הנה כי כן, העובדות מצביעות בבירור מוחלט על שיקול דעתו המקצועי והמסוכן של המשיב מס' 3. הוא פועל בניגוד לחוק, בניגוד להוראות של משטרת ישראל, בניגוד להנחיית מפקדיו, נוקט בפעילות לא שקולה, לא מאוזנת שתוצאתה היתה הרג של אזרחים ופגיעת מאות, וכל מפקד סביר לא היה נוקט בהם. המשך עבודתו במשטרת ישראל, והעלאתו לדרגת תת-ניצב מעידה על התעלמות טוטאלית מעברו וממקצועיותו של המשיב מס' 3 המוכיחים את הסכנה מהמשך תפקודו במשטרת ישראל על שלום הציבור בכלל.

מסירת עדות שקר בפני ועדת חקירה ממלכתית:

31. סעיף 10 לחוק ועדות-חקירה, התשכ"ט-1968 מטיל חובה על עד המופיע בפני ועדת חקירה ממלכתית ליתן עדות אמת, אחרת יהי צפוי לעונשים הקבועים בחוק. בעדותו של המשיב מס' 3 בפני ועדת אור התגלו סתירות רבות בפרטים מהותיים, הוא ניסה להסתיר מחברי הועדה עובדות רלוונטיות, פקודיו סתרו את עדותו בשאלות שחברי ועדת אור התייחסו

אליהן כשאלות הנוגעות לנושאים חשובים ביותר. להלן, העותרים יביאו חלק מהסתירות וההתחמקויות בעדותו של המשיב מס' 3 בפני ועדת אור.

32. המשיב מס' 3 ניסה להתחמק מכל קשר עם יחידת הצלפים, ולהציג גרסה לפיה, הוא לא ידע את מספרם, לא הנחה אותם, לא התעסק כלל בעבודתם, לא ידע אם האישור שקיבלו לירי היה אישור אינדודואלי או כללי. למשל:

"השופט תאודור אור: אתה יודע כמה צלפים היו?"

בנצי סאו: אני יודע בוודאות על אחד, אולי שניים, על אחד אני יודע בוודאות."

ואולם מהעדויות של הצלפים, שהם ארבעה במספר, עולה שהם הובאו ב- 2/10/2000 בשעה מוקדמת בבוקר וקיבלו הנחיות מהמשיב מס' 3 ומהממ"ז. הם היו בהמתנה בגזרה של המשיב מס' 3 ששם המשיב שהה פיזית עד שעות אחר הצהריים, משעה 06:00 בבוקר עד 12:00 ללא פעולה. המכונה נ' העיד, כמו השאר, שהם, הצלפים, היו בהמתנה עד 12:00 ועשו סיור יחד עם המשיב מס' 3 (שכונה כממ"ר):

"השופט תאודור אור: היו איזה מפקדים נוספים במקום, פרט לאנשי היחידה?"

... המכונה נ': הממ"ר. עשינו סיור שטח והמתנו במקום."

ע/3: עמ' 350.

ע/9: עמ' 25.

33. לגבי הנחיית הצלפים, שאל השופט אור את המשיב מס' 3 באם הנחה את הצלפים, אך המשיב מס' 3 העיד בעמ' 350 לע/3: "לא יכולתי לזהות ולא יכולתי להפעיל אותם". אולם, מהעדויות השונות, שפורטו לעיל, עולה שפקודיו של המשיב מס' 3 העידו שהוא בעצמו שהנחה ישירות את הצלפים. מפקד הכוח מיטל קוניו ציין בעדותו בעמ' 797 ב- ע/10: "כל ביצוע ירי של צלף נדרש לאישור ממ"ר מג"ב צפון, כולל אישור ממ"ז שהתקבל בקשר". כמו כן, עדויות הצלפים עצמם מעידות על עובדת מעורבותו של המשיב מס' 3 במתן הוראות לצלפים. למשל: לשאלתו של השופט אור בדבר מתן הוראות לצלפים בעניין פתיחה בירי כלפי אלמוני, העיד המכונה נ' בעמ' 29 לע/9 שההוראות היו מגיעות מהממ"ר. גם חבר ועדת אור פרופ' שמיר בירר בעמ' 19 ל- ע/9 באם הקשר היה גם עם המח"ט, ואכן דברי פרופ' שמיר אושרו על ידי המכונה א'. כמו כן, ראש צוות הצלפים המכונה ר' שהוא היה בקשר עם המפקדים, העיד שהוא קיבל אישור מהדרגים הגבוהים עבור כל ירי בודד ולדבריו בעמ' 49 לע/9: "עד כמה שידוע לי זה הגיע לממ"ז ולמח"ט שהיו בשטח... הבחור שהיה איתנו, היה איתנו קצין קישור, עד כמה שאני זוכר הוא היה בקשר ישיר עם הממ"ז והמח"ט."

34. גם לקראת סוף עדותו של המשיב מס' 3 שוב ביקש השופט אור לברר אם המשיב מס' 3 ממשיך בהכחשת כל קשר עם הצלפים:

"השופט תאודור אור: יש לי רק עוד שאלה אחת, להיות בטוח שאני הבנת את אותך נכון. לגבי הירי של הצלפים, אתה לא שמעת את ההנחיות, את ההוראות לגבי פתיחה באש בקשר, אתה לא יודע על זה דבר?"

בנצי סאו : אדוני, אני שמעתי ברקע, אני לא התמקדתי משום שכל מעייני היו מרוכזים לחלץ את הבחור...שמעתי את הדברים בתחבורת הקשר, לא התרכזתי בפרטים."

ע/3 : עמ' 369.

35. פרט אחר שחברי ועדת אור התעניינו בו הוא השימוש בכריזה לפני הירי. גם בהקשר זה מסר המשיב מס' 3 עדות שלא תאמה את העדויות האחרות, לרבות עדויות הצלפים עצמם :

"השופט תאודור אור : האם קודם הירי, הושמעו איזה שהן אזהרות על ידי כרוז או בדרך אחרת כלשהי?

בנצי סאו : אני חושב שכן, אני חושב שכן."

אולם השופט אור לא הרפה והמשיך לבדוק את אמיתות דבריו של המשיב מס' 3 עד ששינה המשיב את גירסתו "מכן, כן" ל- "לא זוכר":

"השופט תאודור אור : כרוז מה אמר?

בנצי סאו : אני לא יכול להשיב במדויק...

השופט תאודור אור : אתה זוכר שהיה כרוז, אולי אתה לא זוכר, אולי אתה מתבלבל?

בנצי סאו : אני לא יכול להשיב במדויק.

השופט תאודור אור : השאלה אם אתה זוכר דבר כזה או לא?

בנצי סאו : לא

תאודור אור : האם זה יעזור לך אם אני אגיד לך מה שאומר מפקד המחוז?

בנצי סאו : לא

השופט תאודור אור : לא יעזור.

בנצי סאו : לא יעזור."

ע/3 : עמ' 351.

36. אף המשיב מס' 3 הכחיש את ידיעתו אודות הפגיעות מירי הצלפים. ידיעתו היחידה, לדבריו, באה לאחר מכן מתוך קריאה ביומן המבצעים. לדבריו בעמ' 351 ל- ע/3 : "אני לא יודע מהאירועים תוך כדי הייתי למטה ועסקתי באירוע עצמו." אולם, כפי ציינו כל הצלפים בעדויותיהם הרצ"ב שהם ראו את מקום הפגיעה, והמשיב מס' 3 הוא זה שנתן את האישור לירי לאחר שזיהה את המטרה והצביע עליה. כמו כן, דבריו של המשיב מס' 3 לא מתיישבים עם דברי מפקד הכוח פריד דגש ששמע את הוראתו של המשיב מס' 3 ומייד לאחר מכן ראה את הנפגע שנהרג מהירי. כך גם עדותו של מיטל קוניו לפיה הצעיר שנורה היה אחד מההרוגים. מעניין שכל פקודיו של המשיב מס' 3 ראו ושמעו, אולם הוא, האחראי על כל הגיזרה, היחיד שלא שמע ולא ידע!

37. ועוד. יו"ר הוועדה ביקש לברר באם היה ציוד אחר ברשותו של המשיב מס' 3 שלא נעשה בו שימוש על אף יעילותו והיותו פחות קטלני מירי כדורים חיים או קליעים מצופים גומי. הוא שאל אם היה ברשותו של המשיב מס' 3 באום אל פחם מכת"זות (מתזות מים), אולם המשיב מס' 3 השיב בעמ' 356 ל- ע/3 : "לא. לא". אך השופט אור הצליח לאחר מכן להפוך את "הלא" ההחלטי של המשיב מס' 3 ל- "כן" החלטי בעמ' 357 :

"השופט תאודור אור : אני שואל את השאלה הזו כי אנחנו קיבלנו פה העתק של דו"ח שחתום עליו קצין אג"מ מחוז הצפון, ניצב משנה לוצקי, ולפי הדו"ח הזה היו לעניין הפרות סדר באום אל פחם ב- 2/10/00 שני שוטרי מכת"ז עמקים שלא הופעלו בכוננות בתחנת עירון. אתה ידעת על זה?

בנצי סאו : כן.

השופט תאודור אור : והחלטת לא לעשות בזה שימוש?

בנצי סאו : לא..."

38. הנה כי כן, מפקד בכיר שהועלה לדרגת תת-ניצב מפר את הוראות החוק בדבר מתן עדות אמת. עדותו מנסה להטעות ועדת חקירה ממלכתית, החוקרת עניין ציבורי בעל חשיבות רבה. חשש רציני הוא שאישיותו תהיה ולו לפרק זמן קצר, לדוגמה בעיני שאר השוטרים האמורים גם הם להעיד בפני ועדת אור. ספק רב הוא שהמשיב מס' 3 יעודד אחרים מפקודיו ליתן עדויות מהימנות ואמינות בפני גוף משפטי חוקר. מתן עדות מסוג זה על ידי בכיר בפיקוד המשטרה, מצדיקה כשלעצמה הוצאת הודעת אזהרה נגדו. המשך תפקידו, לעומת זאת, עלול לשבש הליכי החקירה עצמה.

הטיעון המשפטי

39. העותרים יטענו, כי ביטול החלטה מינהלית קודמת והחלפתה באחרת במקומה מחייב נימוקים כבדי משקל הנסמכים על שיקולים ענייניים ונסיבות חדשות המצדיקות את השינוי. השר הקודם לביטחון פנים החליט להקפיא את העלאתו בדרגה של המשיב מס' 3, וזאת לאור ניהול חקירה בנסיבות אירועי אוקטובר 2000 שהמשיב מס' 3 היה מעורב בהם. החלטה זו עומדת במבחן הסבירות. המשיב מס' 1 ביטל ושינה החלטה זו.

40. העותרים יטענו, כי ביטול החלטה זו שנעשה בסתר מעיני הציבור וללא מתן אפשרות לניהול שיח ציבורי עובר לשינוי ההחלטה, מעלה חשד רציני וספקות רבות אודות דרך קבלת ההחלטה גופה. המשיבים לא נימקו את החלטתם, לא הציגו נימוקים רציניים המצדיקים את השינוי מלבד התייחסותם ללגיטימיות הציבורית של הקמת ועדת אור. העדרם של נימוקים ענייניים המצדיקים את השינוי, מעלה ספקות רבות אודות הפעלת שיקול דעתם של המשיבים המתחייב מעקרון הנאמנות הציבורית שלפיו עליהם להפעיל שיקול דעתם בהגינות, בסבירות, בתום לב, וללא שרירות.

על תנאי שינוי החלטה קודמת ראו: בג"צ 5240/96 ג'ומעיס ואח' נ' שר הפנים ואח', פ"ד נא (1) 289, 297;

בג"צ 3406/91 בבלי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מה (5) 1, 10-11;

בג"צ 651/86 מלכה נ' שר המשטרה, פ"ד מ (4) 645.

41. לא זו בלבד. עמדתו של המשיב מס' 1 כלפי ועדת אור שהתבטאה בהצהרותיו הפומביים כאילו הקמת ועדת אור נעשתה משיקולים וממניעים פוליטיים, ובהעדר קיומם של שיקולים ענייניים המצדיקים את השינוי, מעלה חשד כבד ורציני ביותר שהחלטת המשיב מס' 1

לקידומו של המשיב מס' 3 נעשתה משיקולים זרים. אולם, החלטת המשיב מס' 1, כמו כל החלטה מינהלית אחרת, חייבת לעמוד בכלל הענייניות שלפיו כל השיקולים אמורים להיות עניינים. בענייננו אין כל ספק, נוכח הצהרותיו של המשיב מס' 1 ועיתוי ואופן ביצועה, כי החלטתו לא התבססה על שיקולים עניינים כלל ועיקר. מתאימים כאן דברי פרופ' זמיר:

"כלל הענייניות אינו מסתפק בכך שהוא מחייב את הרשות המינהלית לבסס את החלטתה על שיקולים עניינים. הוא מחייב אותה, למעלה מכך, לבסס החלטתה על כל השיקולים העניינים."

י' זמיר, הסמכות המינהלית, (הוצאת נבו), 1996, עמ' 742.

42. החלטתם של המשיבים מתעלמת ביודעין מהראיות המינהליות העומדות נגד המשיב מס' 3. אמנם המשיב מס' 3 לא הורשע בפלילים בדבר מעורבותו באירועי אוקטובר, ואמנם לא הוגש נגדו כתב אישום ואכן לא תלויה ועומדת נגדו חקירה פלילית או משמעתית בנושא, אולם אין להתעלם ממשקלם של העדויות שנגבו בפני ועדת אור והמתייחסות למעורבותו של המשיב מס' 3 באירועי אוקטובר. ראיות מינהליות, כפי שנקבע בפרשת לנסקי הינן ראיות המתייחסות לכל חומר אשר "כל אדם סביר היה רואה אותו כבעל ערך הוכחתי והיה סומך עליו." באותה פרשה נקבע ממצא בדבר מעשי עבירה שהוכחו על ידי העותר על יסוד דו"ח של וועדת הקונגרס האמריקאי ונפסק, כי יש ללמוד על התנהגות פלילית של אדם, בין השאר, ממימצא שנקבע בפסק-דין שניתן נגד אדם אחר.

בג"צ 442/71 לנסקי נ' שר הפנים, פ"ד כו (2) 337, 352.

ראו גם: בג"צ 6163/92 אייזנברג נ' שר הבינוי והשיכון ואח', פ"ד מז (2) 229, 272.

43. הראיות המינהליות שהועלו בחלק העובדתי של עתירה זו נגבו על ידי ובפני רשות מוסמכת. לפיהן, המשיב מס' 3 לא פעל באחריות המתחייבת כלפי האזרחים, לא קיים את הוראות משטרת ישראל, לא הקפיד על הוראות החוק, לא דאג שפקודיו יפעלו בזהירות מירבית, פעל ברשלנות, אמות המידה המקצועיות שלו הובילו להריגתם של אזרחים ופציעתם של מאות החלטתם של המשיבים, המתעלמת ממצאים אלה, איפוא, פוגעת באמון הציבור במשטרה ובתדמית שלה. פגיעה זו קשה במיוחד היות והמדובר במשרה בכירה ובדרגה גבוהה, שזיהוי נושא הדרגה או המשרה עם השירות הציבורי נהיה למובהק. מתאימים כאן דבריו של כב' הנשיא ברק בפרשת סוויסא:

"מכאן גם החובה המוטלת לעתים להפסיק את כהונתם של עובדי ציבור אשר בהתנהגותם פגעו באמון הציבור ברשויות השלטון... יכולתה של המשטרה למלא את תפקידיה מותנית באמון הציבור, ביושר כפיהם, הגינותם, וסבירותם של השוטרים. בלא יחס אמון בין המשטרה לבין הקהילה אותם היא משרתת, לא תוכל המשטרה לקיים את משימותיה... מכאן הצורך להקפיד על מינויו של האדם הראוי לתפקיד השוטר. מכאן גם 'ההיגיון בהענקת סמכות המאפשרת פיטוריו של שוטר עוד בטרם הורשע בדין, אם לאור הנסיבות אינו מתאים עוד למלא את תפקידיו'."

בג"צ 7074/93 סוויסא נגד היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מח (2) 749, 783.

44. המשיבים לא נתנו משקל לעובדה שהמשיב מס' 3, לפי הראיות המינהליות, התרשל במילוי תפקידו, התרשלות שגרמה למותם של ארבעה צעירים, העלאתו בדרגה היא למעשה מתן אות הוקרה למעשיו, דבר שמהווה מסר לציבור בישראל המתעלם ביודעין מהאובדן הנורא של המשפחות השכולות, מערך החיים של בני האוכלוסייה הערבית בישראל, ובד בבד מעביר מסר שלילי לשוטרים שיראו במשיב מס' 3 כדוגמה אישית.

45. המשיבים התעלמו ממשקלם של ערכים חברתיים ומוסריים אלה, והעדיפו שיקולים זרים אחרים על ערכי יסוד אלה. העיתונאי נחמיה שטרסלר ביטא את המסר הציבורי ממינוי זה כאשר ציין:

"מבחינת שר לביטחון פנים, הריגת 13 אזרחים על ידי משטרת ישראל באירועי אוקטובר הוא עניין של מה בכך, שלא ראוי לבדיקה וחקירה... את יחסו לדם ערבי-ישראלי ביטא לנדאו בבירור כאשר העלה השבוע בדרגה שני קצינים בכירים מהמחוז הצפוני".

ע/12 עיתון "הארץ", המוסף, 20/4/001.

על משקלם המכריע של ערכים מוסריים וחברתיים במינוי בכירים ו/או העלאתם בדרגה ראו פרשת גלילי: בג"צ 1284/99 פלונית נ' ראש המטה הכללי ואח', תק-על 99 (1), 650.

46. לא זו אף זו. המשיבים התעלמו מהראיות המינהליות המצביעות על מתן הודעות כזב בפני ועדת אור. המשיב מס' 3 שקבל אות הוקרה המתבטאת בהעלאתו בדרגה מסר עדות לא אמינה, לא מהימנה, מלאה סתירות, מתחמקת בפני גוף ממלכתי חוקר. אות ההוקרה שניתן לו יפגע באימון הציבורי בגוף משפטי ויעודד אחרים להתייחס אליו בזלזול ובוודאי אין בו עידוד לשוטרים הנחקרים שימסרו עדויות אמינות בפני ועדת אור. על מקרה דומה עמד כב' השופט ברק בפרשת אייזנברג עמ' 270-271 בציינו:

"מי שבעבירותיו פגע באושיות המבנה החברתי וביכולתן של ערכאות שיפוטיות או מעין שיפוטיות לעשות משפט צדק, מינויו למשרה בכירה בשירות הציבורי הוא פעולה בלתי סבירה באופן קיצוני".

47. לסיכום, מן הראוי להדגיש את החומרה המיוחדת של מתן עדות שעל פניה נראית כעדות שקר בפני ועדת חקירה ממלכתית ובמיוחד כשהדבר נעשה על ידי קצין בכיר במשטרת ישראל. יפים לעניין זה הדברים החמורים שנאמרו בדו"ח ועדת לנדאו:

"הפרשה השניה, הידועה בכינוי פרשת "אוטובוס 300" שונה במידה רבה מהנוהג של מתן עדויות שקר במשפטי הזוטא. שונה, ובענייננו חמורה הרבה יותר, כאן נעשתה, בנוסף על מתן עדויות שקר, ביודעין ובמתוכנן פעולה של שיבוש חקירה של ועדה שמונתה לצורך זה, באמצעות איש השרות שמונה כחבר באותה ועדה. נסתפק כאן בכך שנאמר כי קרוב לודאי הוא שמעשה חמור מאין כמוהו כמו זה לא יכול היה לקרות, ואפילו לא יכול היה לעלות על דעתו של איש, אלא על רקע של שיטה רבת שנים של מתן עדויות שקר בבתי המשפט, שהצליחה להוליך שולל בתי משפט בכל כך הרבה מקרים".

דו"ח ועדת החקירה לענין שיטות החקירה של שירות הבטחון הכללי בנושא פעילות חבלנית עוינת, בראשות השופט לנדאו, חלק ראשון, עמ' 30.

על יסוד כל האמור לעיל, מתבקש כב' בית המשפט להיעתר לצווי העתירה ולאחר קבלת תשובתם של המשיבים, אם ברצונם להשיב, להפוך את הצו על תנאי לצו החלטי ולחייבם בהוצאות משפט.

חסן ג'בארין, עו"ד
ב"כ העותרים